

Kapitel 26

GRAMMATIK

Läs s. 185-186 + G9-10

Att kunna:

- Komparation av adjektiv och adverb: bildningssätt och användning

Oregelbunden komparation

Några få men vanliga adjektiv och adverb i både latinet och svenskan (och många andra språk) har oregelbunden komparation. Dessa ord har en stam i positiv och en annan i komparativ och superlativ. Adjektiv i svenskan med oregelbunden komparation är bland annat: *bra, bättre, bäst; dålig, sämre, sämst; gammal, äldre, äldst; liten, mindre, minst*. Ett par adverb av samma typ är *illa, sämre, sämst; lite, mindre, minst*.

Absolut komparativ och superlativ

Absolut komparativ och superlativ innebär att ingen egentlig jämförelse görs. Absolut komparativ betecknar att egenskapen finns i ganska hög grad: *en större summa pengar* (= en stor eller ganska stor summa), *vi gjorde en längre resa* (= en ganska lång resa), *en äldre man* (är inte så gammal som *en gammal man*). Absolut superlativ betecknar att egenskapen finns i en mycket hög grad: *en högst intressant idé* (= en mycket intressant idé, vilket inte är detsamma som *den mest intressanta idén*), *Vi är de bästa vänner* (= vi är mycket goda vänner).

Vi har sett i läroboken att också latinet har absolut superlativ: *via longissima*, som betecknar antingen den längsta vägen av flera eller en väg som är mycket lång. Även absolut komparativ finns: *via longior*, som antingen är en väg som är längre än andra eller en ganska lång väg.

ÖVNINGAR

Gör övningarna på s. 186 och därefter extraövningarna nedan.

1 Följande former är antingen komparativ eller superlativ av de oregelbundna adjektiven *magnus*, *parvus*, *bonus*, *malus* och *multus* (se G9:3 och 9:1, 2). Översätt formerna till svenska och ange även den latinska positiven (grundformen). Ex: *maior* > större; positiv: *magnus*

1. minus 2. maxima 3. optimi 4. plus 5. meliora 6. maius 7. plurimum 8. peius 9. minimum
10. minores 11. melius 12. peiores 13. pessimae

2 Följande former är antingen komparativ eller superlativ av de oregelbundna adverbena *bene*, *male*, *magnopere*, *multum* och *paulum* (se G10:2, 1). Översätt formerna till svenska och ange även den latinska positiven (grundformen). Ex: *magis* > mer; positiv: *magnopere*

1. peius 2. minime 3. optime 4. minus 5. magis 6. maxime 7. plus 8. pessime 9. melius 10. plurimum

FACIT TILL EXTRAÖVNINGARNA

1 1. mindre; *parvus* 2. störst; *magnus* 3. bäst; *bonus* 4. mer; *multus* 5. bättre; *bonus* 6. större; *magnus* 7. mest; *multus* 8. sämre; *malus* 9. minst; *parvus* 10. mindre; *parvus* 11. bättre; *bonus* 12. sämre; *malus* 13. sämst; *malus*

2 1. sämre; *male* 2. minst; *paulum* 3. bäst; *bene* 4. mindre; *paulum* 5. mer; *magnopere* 6. mest; *magnopere* 7. mer; *multum* 8. sämst; *male* 9. bättre; *bene* 10. mest; *multum*

ÖVERSÄTTNING AV DE LATINSKA TEXTERNA**Årstidernas och klimatets betydelse för vår hälsa**

Hälsosammast är våren, näst efter denna vintern; mer farlig än hälsosam [är] sommaren, hösten allra farligast. Av väderlekarna (väderleksförhållandena) är de jämna de bästa, antingen de är kalla eller varma; sämst är de som varierar mest; därför trycker hösten ned de flesta. Ty om hösten råder det vanligen värme (är det vanligen varmt) vid middagstid, [men] om nätterna och morgnarna, likaså kvällarna, råder kyla (är det kallt).

Men när väderleken är jämn, är dock de klara (molnfria) dagarna de hälsosammaste; regniga är bättre än mulna och molniga; om vintern är de bästa dagarna de som helt saknar vindar, om sommaren de dagar under vilka västanvindar blåser. Om (det är andra vindar =) andra vindar blåser, är nordliga hälsosammare än östliga eller sydliga. Men var som helst (överallt) är dock vanligen vindar som kommer från inlandet hälsosamma, [men] de [som kommer] från havet skadliga. Inte bara är hälsan säkrare (stadigare) vid god väderlek, utan tidigare sjukdomar är (blir) också lättare och avslutas (går över) snabbare.

De sano homine (Om en frisk man)

En frisk man, som dels mår bra och dels råder över sig själv, bör inte binda sig vid några förpliktelser och behöva vare sig läkare eller massör. Han bör leva ett varierande slags liv: än vara (*vistas*) på landet, än i staden, oftare på landsbygden; (han bör) segla, jaga, emellanåt vila, men oftare motionera. Eftersom lättja förslöar kroppen och arbete stärker den, leder det förra (dvs. lättja) till för tidig ålderdom, det senare (dvs. arbete) till en lång ungdom.

Det är även nyttigt att emellanåt bada varmt, emellanåt kallt; än låta smörja in sig, än låta bli just det; att inte undvika något slags föda som vanligt folk (nyttjar =) äter; att emellanåt vara i sällskap, emellanåt avhålla sig från det; att än äta mer än tillräckligt, än inte mer [än tillräckligt]; att (inta föda =) äta två gånger om dagen hellre än en gång, och alltid så mycket som möjligt om han bara kan smälta maten.